

Лабораторна робота №1

Визначення константи дисоціації органічного барвника.

Варіант 8 — Феноловий червоний(ФЧ)

Ульяницький О.

10 червня 2010 р.

Теоретичні відомості

Більшість фотометричних реагентів є слабкими кислотами або основами. Спектрофотометричний метод застосовують для визначення констант дисоціації (K_a) слабких реагентів якщо спектри поглинання їх окремих протолітичних форм суттєво різняться між собою. Для вивчення запропоновано Феноловий червоний.

Мета роботи

Визначити константу дисоціації органічного реагенту розрахунковим та графічним методом.

Розчини

1. Феноловий червоний (ФЧ) .
2. Буферні розчини зі значенням рН від 2,0 до 10,0.
3. $LiNO_3$, 1,0 моль/л.
4. $NaOH$, 0,1 моль/л.
5. Розчин хлороводневої кислоти 0,1 моль/л.

Посуд

1. Мірні колби ємністю 25,0 мл (8 шт.).
2. Піпетки ємністю 1,00; 2,00; 5,00 мл та 10,0 мл.
3. Кювети кварцові або скляні з $l = 1,0$ см.

Табл. 1: Теоретичні відомості фенолового-червоного

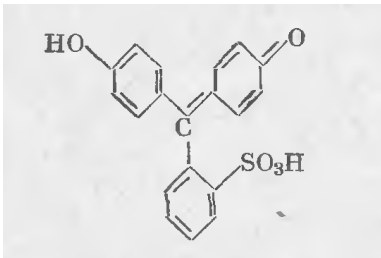
Назва	Формула реагенту	pKa	Перехід забарвлення
Феноловий червоний		7,81	6,8 – 8,4 рН $\lambda_{max} = 433$ нм $\lambda_{max} = 558$ нм жовто-червоний [1]

Табл. 2: Дані для приготування розчинів барвника з різними рН.

№	Vал,мл	рН	V(LiNO ₃),мл
1	1	2,0	2,5
2	1	6,4	2,5
3	1	6,8	2,5
4	1	7,2	2,5
5	1	7,6	2,5
6	1	8,2	2,5
7	1	11,0	2,5

Табл. 3: Результати визначення рН кожного з розчинів.

№	рН
1	2,08
2	6,39
3	6,78
4	6,91
5	7,56
6	8,12
7	10,28

Порядок виконання роботи

1. Підготував вихідний розчин барвника ФЧ: 2,5 мл барвника ФЧ розбавив водою до 25 мл в мірній колбі на 25 мл.
2. Готував серію еквімолярних розчинів ФЧ з різними рН та однаковою іонною силою (0,1 μ) (Табл. 2). Для цього до 7 мірних колб вносив аліквотну частину розчину барвника, тобто 1,00 мл приготовленого розчину ФЧ, по 2,50 мл розчину $LiNO_3$. Для створення певного рН 2 – 8,2 до колби додав 10 мл відповідного буферного розчину. Для створення рН 2 приготував 10 мл розчину HCl : до 2,5 мл розчину HCl (0,1 М) + 7,5 мл дистильованої води, вніс до колби. Для створення рН 11 приготував 10 мл розчину $NaOH$: до 0,25 мл розчину $NaOH$ (0,1 М) + 9,75 мл дистильованої води, вніс до колби. Розбавив дистильованою водою до риски та ретельно перемішав.
3. За допомогою рН-метра визначила рН кожного розчину (Табл. 3).
4. На приладі «UNICO 2800» зняв спектри поглинання серії еквімолярних розчинів барвника ФЧ з різними значеннями рН (Рис. 1).
5. Визначив робочі довжини хвиль ($\lambda_{max}(HR) = 434$ нм, $\lambda_{max}(R^-) = 558$ нм), при яких різниця оптичних густин максимальна. Визначив оптичні густини всіх розчинів при обраних довжинах (Табл. 4).
6. Розрахунок константи дисоціації.

Розрахунковий метод. Константу дисоціації розраховано за формулою:

$$K_{HR} = \frac{A_{\text{заг}} - A_{HR}}{A_{R^-} - A_{\text{заг}}}[H^+],$$

де A_{HR} — оптична густина розчину, що містить тільки недисоційовану форму реагенту; A_{R^-} — лише дисоційовану; $A_{\text{заг}}$ — суміш дисоційованої та недисоційованої форм, що відповідає певному значенню рН.

$$pK = -\lg K_{HR}$$

Графічний метод. За даними Рис. 1 для $\lambda_{max}(HR) = 434$ нм та $\lambda_{max}(R^-) = 558$ нм для будую залежність $A = f(pH)$ та визначив константу дисоціації фенолового червоного графічним способом.

7. Статистично обробив значення отриманих розрахунковим методом (Табл. 5).

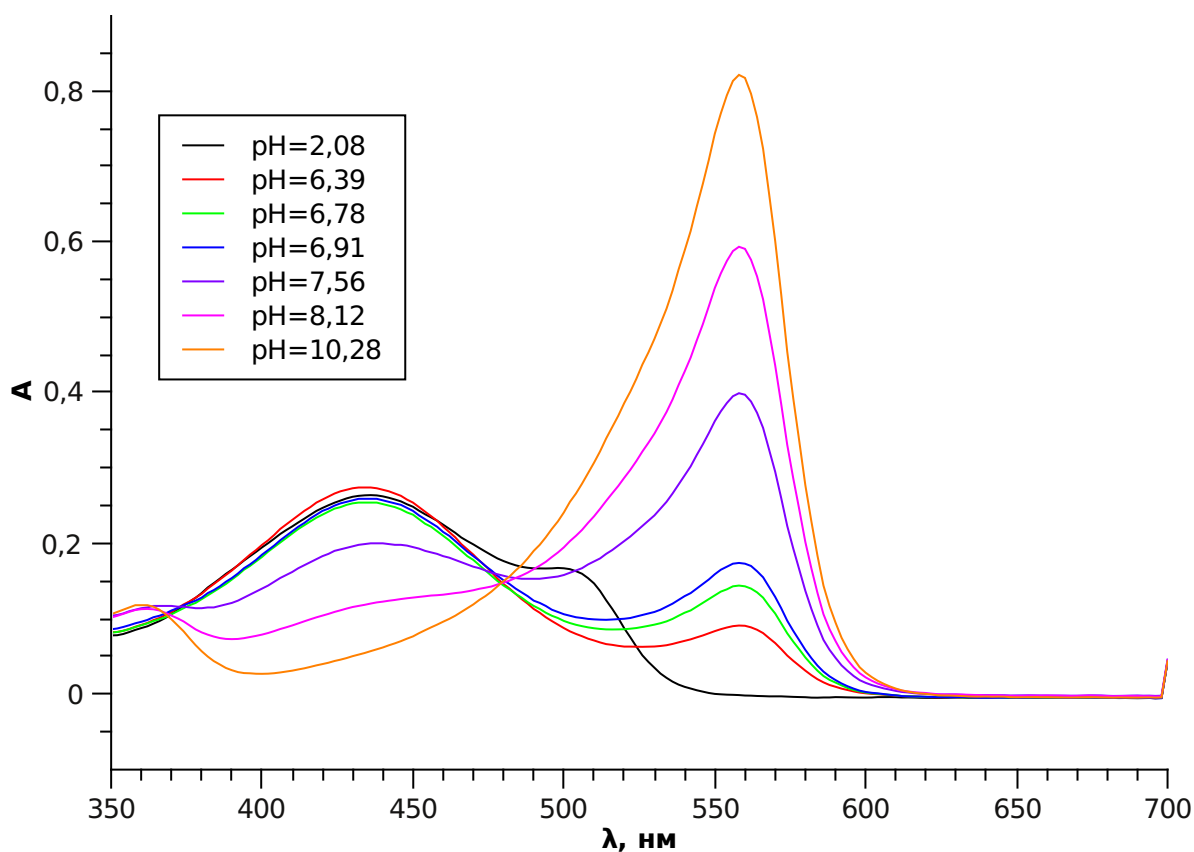

Рис. 1: Спектри поглинання розчинів ФЧ при pH=2,08 до pH=10,28, l=1,0 см.

Табл. 4: Дані для визначення константи дисоціації барвника фенолового червоного (l=1,0 см)

№	pH	$\lambda_{max}(HR) = 434 \text{ нм}$		$\lambda_{max}(R^-) = 558 \text{ нм}$	
		A	pK	A	pK
1	2,08	0,263608	—	-0,001182	—
2	6,39	0,274000	—	0,091000	7,289
3	6,78	0,254000	8,097	0,144000	7,449
4	6,91	0,259000	8,557	0,174000	7,477
5	7,56	0,199000	7,909	0,399000	7,583
6	8,12	0,118480	7,764	0,593130	7,704
7	10,28	0,054600	—	0,821000	—

Табл. 5: Результати статистичної обробки отриманих даних. n = 9; P = 0,95; t(p) = 2,306

pK	$\bar{x}$	S^2	S	S_r	S_x	Δx
8,097	7,759	0,00	0,019	0,002	0,006	0,015
8,557						
7,909						
7,764						
7,289						
7,449						
7,477						
7,583						
7,704						

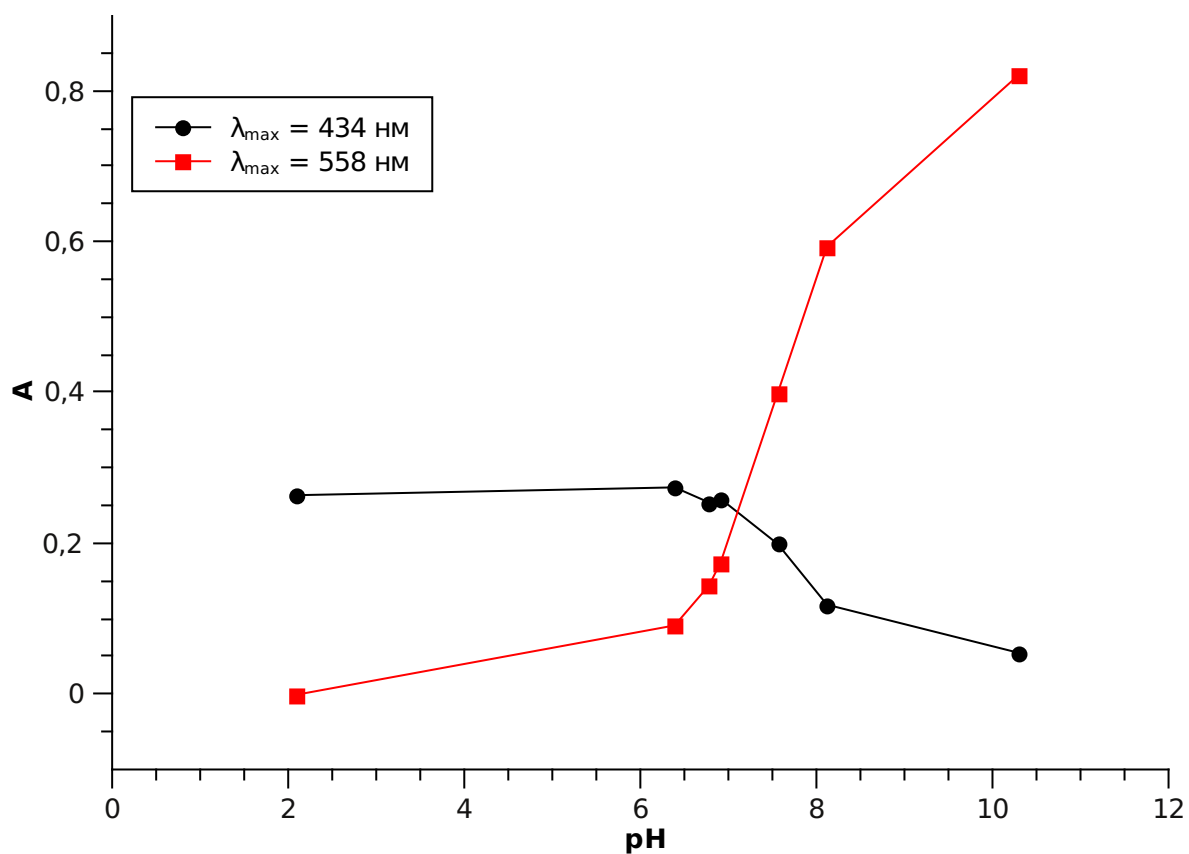

Рис. 2: Поглинання фенолового червоного залежно від рН

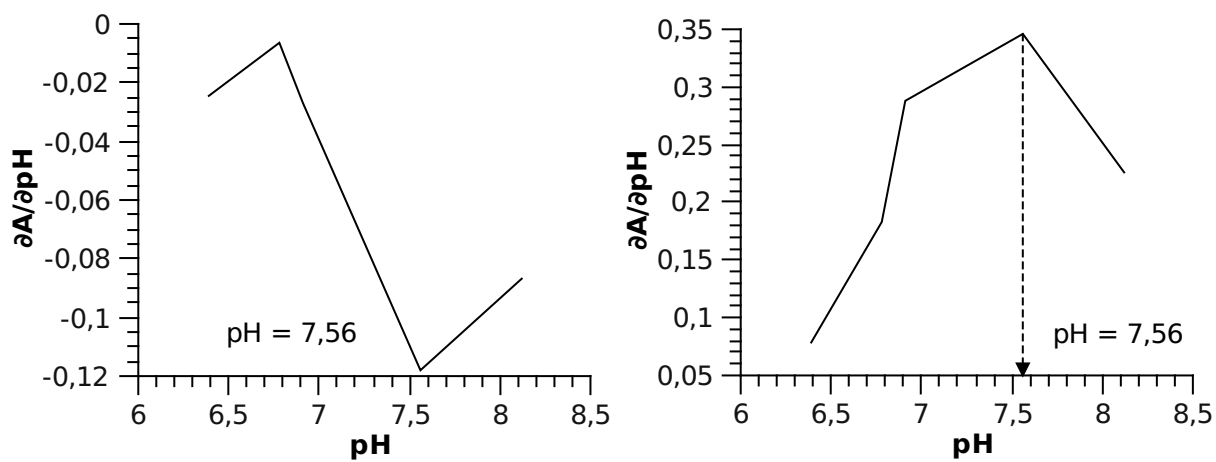

Рис. 3: Диференціальні криві поглинання фенолового червоного залежно від рН при $\lambda_{max} = 434$ нм (ліворуч) та $\lambda_{max} = 558$ нм (праворуч)

Висновки

- Розрахунковий метод: $pK_a = 7,76 \pm 0,02$; $\varepsilon = 0,64\%$
- Графічний метод: $pK_{434} = 7,56$; $pK_{558} = 7,56$; $\varepsilon = 3,2\%$

Теоретичне значення дорівнює $pK_a = 7,81$ [1]. З результатів, отриманих розрахунковим та графічним методом, можна сказати, що розрахунковий метод показав більш точні результати з невеликим відхиленням від теоретичного рК. Графічний метод дав дещо занижені значення, що вказує на недосконалість способу.

Література

[1] Лурье Ю. Ю., Справочник по аналитической химии. М.: Химия, 1989. — 448с.